

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/287596159>

Самоевалуација на талентираниите и надарени ученици

Conference Paper · October 2009

READS

3

1 author:

[Marija Ristevska](#)

University "St. Kliment Ohridski" - Bitola

16 PUBLICATIONS 0 CITATIONS

SEE PROFILE

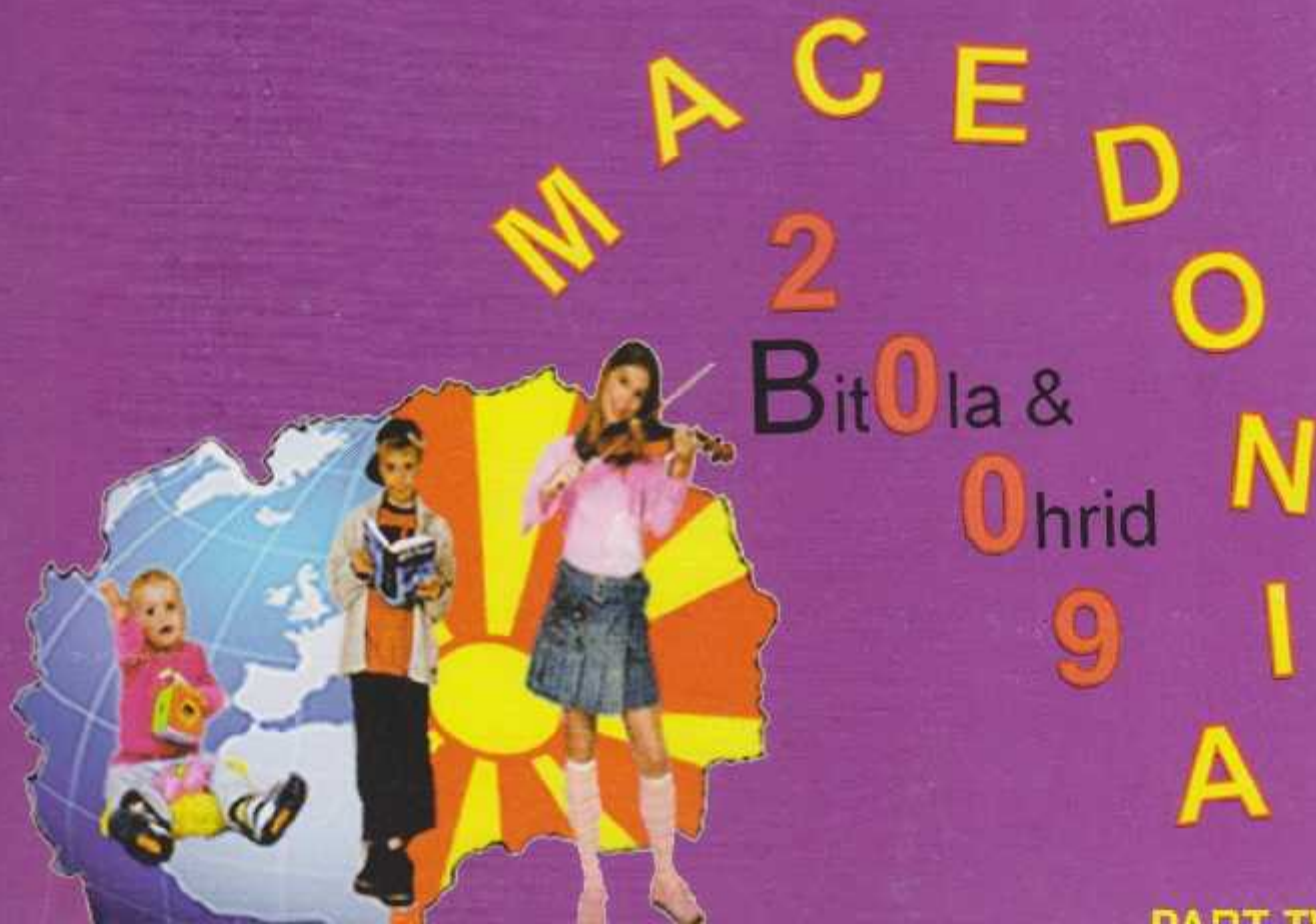
Универзитет Св. Климент Охридски - Битола
Педагошки Факултет - Битола
Република Македонија

University Sv. Kliment Ohridski - Bitola
Faculty of Education - Bitola
Republic of Macedonia

**FIRST INTERNATIONAL CONFERENCE
TALENTED AND GIFTED CREATORS OF PROGRESS
(THEORY AND PRACTICE)
16-17 October 2009 Bitola - Ohrid**

**ПРВА ИНТЕРНАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА
НАДАРЕНИТЕ И ТАЛЕНТИРАНИТЕ КРЕАТОРИ НА ПРОГРЕСОТ
(ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА)
16-17 Октомври 2009 Битола - Охрид**

PART TWO

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – БИТОЛА

ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ

UNIVERSITY „ST. KLIMENT OHRIDSKI“ – BITOLA

FACULTY OF EDUCATION

UNIVERSITY „ST. KLIMENT OHRIDSKI“ – BITOLA

FACULTY OF EDUCATION

**GIFTED AND TALENTED
CREATORS OF PROGRESS**

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – БИТОЛА

ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ

**НАДАРЕНИТЕ И
ТАЛЕНТИРАНИТЕ КРЕАТОРИ НА
ПРОГРЕСОТ**

**НАДАРЕНИТЕ И ТАЛЕНТИРАНИТЕ КРЕАТОРИ НА ПРОГРЕСОТ-
ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА**

GIFTED AND TALENTED CREATORS OF PROGRESS

Издавач:

Педагошки факултет- Битола

За издавачот:

проф. д-р Јове Димитрија Талевски

Рецензенти:

акад. Грозданка Гојков,

д-р Иван Фербезер,

д-р Славица Максиќ,

д-р Виолета Арнаудова

д-р Љупчо Кеверески

Техничка и компјутерска обработка:

м-р Јосиф Петровски

Преводи:

Стела Босилкоска и Бисера Костадиноска

Корица:

м-р Биљана Цветкова

Печати:

Киро Дандаро- Битола

Тираж: 150

СОДРЖИНА

INTRODUCTION	8
ПРЕДГОВОР	9
RECTOR, PHD ZLATKO ZOGLEV, UNIVERSITY ST. KLIMENT OHRIDSKI- BITOLA „THE TALENTED - OUR NATIONAL TREASURE“	10
РЕКТОР ПРОФ. Д-Р ЗЛАТКО ЖОГЛЕВ, УНИВЕРЗИТЕТ СВ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ- БИТОЛА „ТАЛЕНТИРАНИТЕ - НАШЕТО НАЦИОНАЛНО БОГАТСТВО“	11
DEAN, PHD JOVE DIMITRIJA TALEVSKI, FACULTY OF EDUCATION – BITOLA „FACULTY OF EDUCATION IN FUNCTION OF PROGRESS CREATORS“	12
ДЕКАН, ПРОФ. Д-Р ЈОВЕ ДИМИТРИЈА ТАЛЕСКИ, ПЕДАГОШКИ ФАКУТЕТ- БИТОЛА „ПЕДАГОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО ФУНКЦИЈА НА КРЕАТОРИТЕ НА ПРОГРЕСОТ“	14
ПЛЕНАРНИ ПРЕДАВАЊА	16
PLENARY SESSION	16
УПОТРЕБА СТРАТЕГИЈЕ, МЕТАКОГНИЦИЈА И ИЗВРШНА КОНТРОЛА КОД ДАРОВИТИН - МЕТОДОЛОШКИ УГАО-	17
NOVI POGLEDI NA KONCEPTUALIZACIJA MOTIVACIJE NADARJENOSTI	32
GLOBAL TRENDS AND PERSPECTIVES IN VALUING CHILD IMAGINATION: THE CASE OF SERBIA	45
УЛОГАТА НА СЛОБОДНИТЕ АКТИВНОСТИ ЗА РАЗВОЈ НА КРЕАТИВНОСТА	53
СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА НАДАРЕНИТЕ И ТАЛЕНТИРАНИТЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА	60
ГРУПА 3 ПЕРСОНАЛНИТЕ ИНТЕРАКЦИИ ПОМЕЃУ НАСТАВНИКОТ И НАДАРЕНИТЕ И НИВНИТЕ ИМПЛИКАЦИИ ВО ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА	72
GROUP 3 THE PERSONAL INTERACTIONS BETWEEN THE TEACHER AND THE TALENTED AND THEIR IMPLICATIONS IN THE EDUCATIONAL WORK	72
WHAT IS THE ROLE OF TEACHERS OF THE GIFTED AND TALENTED?	73
WORKING WITH GIFTED STUDENTS IN SCHOOLS	81
GIFTED STUDENTS IN PRIMARY SCHOOLS IN THE US: INSIDE SOUTHERN ILLINOIS CLASSROOM	88
FINDING A CLUE FOR THE GIFTED AND TALENTED CHILDREN	96
ТРАНСПАРЕНТНА И КРЕАТИВНА НАСТАВА ВО ФУНКЦИЈА НА АФИРМАЦИЈА НА НАДАРЕНОСТА КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ОД ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА ВО ОСНОВНИТЕ УЧИЛИШТА (ПРЕДЛОГ ПРОЕКТ)	101
НАДАРЕНОСТА КАЈ ДЕЦАТА СО ПОСЕБНИ ОБРАЗОВНИ ПОТРЕБИ	110
GIFTEDNESS IN PRE-SCHOOL INSTITUTIONS	117
ПРОСЈЕНЕ УЧЕНИКА О МОГУЌНОСТИ СУ-КОНСТРУКЦИЈЕ КУРИКУЛА ИЗВАННАСТАВНИН АКТИВНОСТИ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ	121
МЕНТОРСТВО – КАРИКА КОЈА НЕДОСТАЈЕ У РАДУ СА ДАРОВИТИМА	130
THE INADEQUATE TREATMENT OF CHILD’S TALENT, A POSSIBLE REASON FOR STUTTERING DEVELOPMENT	136
TEACHING USING THE CASE STUDY METHOD: CHALLENGES FOR TEACHER AND STUDENTS	141
ŠKOLA U FUNKCIJI DAROVITOSTI	148
ОБИД- ПРЕДИЗВИК ЗА УЧЕНИЧКИ ГЕНИЈ И ДВИГАТЕЛ НА ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ	157
НАСТАВАТА И УЧЕЊЕТО ВО СОВРЕМЕНИ УСЛОВИ	166
СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ ВО ФУНКЦИЈА НА ТАЛЕНТИРАНИТЕ УЧЕНИЦИ	172

EDUCATION OF THE GIFTED AND TALENTED	176
MOTIVATION OF GIFTED AND TALENTED CHILDREN	184
САМОЕВАЛУАЦИЈА НА ТАЛЕНТИРАНИТЕ И НАДАРЕНИ УЧЕНИЦИ	188
THE ROLE OF THE TEACHER ON THE IDENTIFICATION AND EDUCATION OF GIFTED AND TALENTED CHILDREN.....	192
THE TEACHER'S ROLE IN THE WORK WITH MATHEMATICAL TALENTS.....	201
<i>ГРУПА 4</i> КРЕАТИВНОСТА И ПРЕДМЕТНО СПЕЦИЈАЛНИ ОБЛАСТИ.....	205
<i>GROUP 4</i> THE CREATIVITY THROUGH THE PRISM OF THE SUBJECT-SPECIFICS TALENTS	
ТАЛЕНТИРАН И КРЕАТИВЕН ЧИТАТЕЛ.....	205
ТАЛЕНТИРАН И КРЕАТИВЕН ЧИТАТЕЛ.....	206
УЛОГА СТУДЕНАТА УЧИТЕЉСКОГ ФАКУЛТЕТА У РАДУ ДЕЧЈИХ КРЕАТИВНИХ РАДИОНИЦА	216
КРЕАТИВНОСТА И НАСТАВНАТА ПРОГРАМА ПО ПРЕДМЕТОТ ЛИКОВНО ОБРАЗОВАНИЕ	220
USING ART THERAPY-A WAY TO FOSTER GIFTEDNESS AND CREATIVITY IN CHILDREN	228
CONVENIENT TERMS FOR DEVELOPING CREATIVITY IN SCHOOL ENVIRONMENT.....	232
CREATIVITY IN VISUAL ARTS AND MUSIC EDUCATION	247
POEMS AS OPPORTUNITY FOR RECOGNIZING DIVERGENT THINKING AT STUDENTS IN PRIMARY SCHOOL AS INDICATOR FOR CREATIVITY.....	254
TALENTED AND GIFTED CHILDREN IN WORLD OF PUPPETS AND PUPPET THEATER.....	261
ЕМОЦИОНАЛНАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА НА НАСТАВНИЦИТЕ И РОДИТЕЛИТЕ И НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ НАДАРЕНИТЕ ДЕЦА.....	264
HOW ACTION RESEARCH CONTRIBUTES TO DEVELOPMENT OF PUPILS' ABILITY AND CREATIVITY	271
FOSTERING CRITICAL THINKING THROUGH APPROPRIATE PROBLEMS AND PROBLEM FORMS	279
QUALITY SCHOOL AND CREATIVITY.....	286
ВЛИЈАНИЕТО НА ПРИЕМОТ КОН НАСТАВАТА ПО ФИЗИКА ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ТВОРЕЧКИТЕ СПОСОБНОСТИ НА УЧЕНИЦИТЕ И ОТКРИВАЊЕТО НА НАДАРЕНИ УЧЕНИЦИ	291
ОБИД- ПРЕДИЗВИК ЗА УЧЕНИЧКИ ГЕНИЈ И ДВИГАТЕЛ НА ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ	299
JEZIČNO-UMJETNIČKA DAROVITOST / NADARENOST U NASTAVI MATERINSKOGA JEZIKA	308
GIFTEDNESS AS A REALISTICALLY ATTAINABLE RUNG	316
MOTIVATION AND PERSONALITY TRAITS OF ADOLESCENT MUSICIANS	321
DEFINING MUSICAL TALENT AND THE FACTORS OF ITS DEVELOPMENT	327
ПРЕПОЗНАВАЊЕ, НЕГУВАЊЕ И РАЗВИВАЊЕ НА МУЗИЧКИОТ ТАЛЕНТ ВО СТРУЧНИТЕ МУЗИЧКИ УЧИЛИШТА ВО Р.МАКЕДОНИЈА.....	333
PHENOMENON OF GIFTEDNESS IN MACEDONIAN EDUCATIONAL SYSTEM	339
THE ROLE OF THE TEACHER ON THE IDENTIFICATION AND DEVELOPMENT OF GIFTED AND TALENTED CHILDREN ON THE FIELD OF LITERATURE WRITING	347
НАСТАВНИКОТ И НАДАРЕНИТЕ УЧЕНИЦИ ВО СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ (МАЛКУ ТЕОРИЈА, ПОВЕЌЕ ПРАКТИКА И ИСКУСТВО ОД РАБОТАТА НА НАСТАВНИКОТ ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА)	354
ИНДИКАТОРИ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈА И РАЗВОЈ НА СПОРТСКИТЕ ТАЛЕНТИ.....	364
A GIFTED CHARACTER IN YOUNG ADULT LITERATURE? THE CASE OF CHRISTOPHER BOONE (THE CURIOUS INCIDENT OF THE DOG IN THE NIGHT-TIME)	373

ПОТТИКНУВАЊЕ И РАЗВОЈ НА МУЗИЧКИТЕ ТАЛЕНТИ ВО СТУДЕНТСКАТА ПОПУЛАЦИЈА	379
IDENTIFICATION OF THE GIFTED AND TALENTED IN ELT	383
ОТРПОРНОСТ НА STRES МОТОРИЧКИ ДАРОВИТИН УЧЕНИКА	388
MUSIC TEACHING MODIFICATION IN ORDER TO MEET THE NEEDS OF THE TALENTED STUDENTS .	394
ARE THERE ENOUGH POTENTIAL TALLENTED STUDENTS.....	399
ИНОВАТИВНИ ПОГЛЕДИ ВО РАБОТАТА СО ТАЛЕНТИРАНИТЕ ДЕЦА ВО МУЗИЧКИТЕ УЧИЛИШТА ВО Р.МАКЕДОНИЈА	408
СТРУКТУРАТА НА ДИДАКТИЧКИОТ МАТЕРИЈАЛ ПРИ КОМПЛЕКСНАТА ПОСТАПКА НА ОБРАБОТКА НА БУКВА КАКО МЕТОД КАЈ НАДАРЕНИТЕ ДЕЦА	415
РАЗВОЈОТ НА ЛИНГВИСТИЧКИТЕ СПОСОБНОСТИ КАЈ ТАЛЕНТИРАНИТЕ УЧЕНИЦИ	420
ОТРПОРНОСТ НА STRES МОТОРИЧКИ ДАРОВИТИН УЧЕНИКА	426
ИСТРАЖУВАЊА ЗА МУЗИЧКИОТ ТАЛЕНТ	432
ПОТТИКНУВАЊЕ НА РАЗВОЈОТ НА КРЕАТИВНОСТА КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ПРИРОДА И ОПШТЕСТВО	441
ПОГОДНИ ЛИТЕРАТУРНИ ТВОРБИ ЗА НАДАРЕНИ ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ.....	446
РЕФОРМУЛИСАЊЕ ПРОБЛЕМА КАО КОМПОНЕНТА КРИТИЧКОГ	451
МИШЉЕЊА УЧЕНИКА ПОТЕНЦИЈАЛНО ДАРОВИТИХ ЗА МАТЕМАТИКУ*	451

INTRODUCTION

The constatation that the high developed countries in their agenda of high priorities put the care for the gifted and talented individuals is undeniable.

Analog to that, evident are the tendencies of the Republic of Macedonia for the formula for quick socio-economic development and other prosperity to be looking in those that dynamise and create its national progress. The University "St. Kliment Ohridski" from Bitola and The Faculty of Education from Bitola, focusing on the actualisation of the problem with the gifted children are actually making an attempt to demystify the phenomenon of the every day as an idealised social and institutional construct, as a so far measurement for leveling of the individual differences between people. In an implicit sense, that would mean an initial articulation of the social and institutional sensibility towards the gifted, talented and creative individuals.

The Conference full text book of papers that is a result of the First International conference named *Gifted and talented creators of progress* presents an international synthesis of academic theoretical-empirical experiences that are being put into concept in the content-structural components that comprise a functional whole.

The initial structure of the paper opens up to a new strategic and conceptual models and views towards a phenomenon of the giftedness with pretensions to revise the traditional concepts of thought and involves *those that are not like everyone else*.

The second conceptual part of the Conference full text book of papers is an attempt to set a diagnose, describe and foresee the pedagogical implications in the treatment of the gifted and talented in the institutional frames in different populational levels.

The third functional part refers to the personal interactional relations between the teacher and the student and their pedagogical implications in the educational practice. In this part, actually, the need for improvement of the professional competencies of the teacher and the other teaching staff in the treatment of the gifted and talented is noticed.

The fourth part of the Conference full text book of papers opens up a new approach in the views towards the creativity as a component of the giftedness and their evident manifestation in different subject-specialty areas of giftedness.

The productive and reproductive theoretical and empirical experiences of the participants from Macedonia, Serbia, Croatia, Slovenia, Bulgaria, Turkey, Albania, Spain, Nigeria and other countries speak about the evident tendency for internationalisation of the problematics that is in the focus of interest. This respectable international group of experts just confirms the credibility of the Conference that has pretensions to reach its continuity as a solid basis for the enrichment of our pedagogical theory and practice.

At the end we would like to thank the authors of the papers.

Redactional Board

ПРЕДГОВОР

Неоспорна е констатацијата дека високо развиените земји во својата агенда на врвните национални проритети ја сместуваат грижата за надарените и талентирани поединци.

Аналогно на тоа евидентни се тенденциите на Република Македонија формулата за забрзан општествено-економски и друг просперитет евидентно да ја бара во оние кои го динамизираат и креираат нејзиниот национален прогрес. Универзитетот СВ Климент Охридски- Битола и Педагошкиот факултет- Битола фокусирајќи се на актуелизација на проблематиката на надареноста всушност прават обид да го демистифицира феноменот на просечност како идеализиран општествен и институционален конструкт досегашна единица мерка за нивелирање на индивидуалните разлики помеѓу луѓето. Во имплицитна смисла тоа би значело иницијална артикулација на општествениот и институционалниот сензибилитет кон надарените, талентирани и креативните поединци.

Зборникот на трудови кој е резултат на Првата меѓународна конференција под наслов ***Надарените и талентираниите креатори на прогресот*** претставува интернационална синтеза на академски теориско-емпириски конципирани во содржинско-структурни компоненти кои чинат една функционална целина. Иницијалната структура на трудот отвара нови стратегиски и концепциски модели и погледи кон феноменот на надареноста со претензии да ги ревидира традиционалните концепти на мислење и однесува кон оние кои не се како сите. Вториот концептуален дел на зборникот претставува обид да се дијагностицираат, опишат и предвидат педагошките импликации во третманот на надарените и талентираниите во институционални рамки во различни популациски нивоа. Третата функционална целина се однесува на персоналните интеракциски релации помеѓу наставникот и ученикот и нивните педагошки импликации во наставната практика. Во овој дел всушност се забележува потребата од подобрување на професионалните компетенции на наставниот и другиот стручен кадар во третирање на надарените и талентираниите.

Четвртиот дел во зборникот отвара нов пристап во погледите кон креативноста како компонента на надареноста и нивната евидентна манифестација во различни предметно-специјални области на надареност.

Продуктивните и репродуктивните теориски и емпириски искуства на учесниците од Македонија, Србија, Хрватска, Словенија, Бугарија, Турција, Албанија, Румунија, Шпанија, Шведска, Нигерија и други држави зборува за евидентна тенденција на интернационализација на проблемите и проблематиката. Овој респектабилен интернационален состав на експерти само го потврдува кредибилитетот на конференцијата која има претензии да постигне свој континуитет и адекватна институционална етаблираност како солидна основа за ја збогатување на нашата педагошка теорија и практика.

На крајот би сакале да искажеме благодарност посебно до резензентите и секако до авторите на трудовите.

Редакциски одбор

САМОЕВАЛУАЦИЈА НА ТАЛЕНТИРАНИТЕ И НАДАРЕНИ УЧЕНИЦИ

Марија Ристевска
Педагошки факултет - Битола
marijaboki@yahoo.com

Abstract

Some children show signs of great ability in the very early age. However, because the every person's level of ability is not the same and it can develop during the time, the phase in which the person will show maximum ability is different from one person to another. The teacher's monitoring and the informal provision have a big role in the process of identification of the big potential among the pupils; especially in their early age.

Schools are asked to meet the needs of the talented and gifted pupils. These pupils, who are very able in a specific area, can underachieve in another area which can lead to lower achievements. Therefore, the schools should develop strategies for handling with the underachievements. These strategies should be part of the school policy for gifted and talented pupils.

The underachievements can show as a consequence of the dual or multiple exceptionality (DME). The schools in their program should have developed strategies for identifying the pupils with dual or multiple exceptionality as well as strategies for abstracting the gifted and talented pupils from the pupils with dual or multiple exceptionalities.

The Institutional Quality Standards are made to support the schools during the cyclic process of self-questioning and planning for getting better the different aspects of measuring of the gift and the talent, including the process of identification.

The Institutional Quality Standards are a tool that connects the self-evaluation and the complete progress of the school.

Key words: talented and gifted pupils, self-evaluation, dual or multiple exceptionality (DME), schools

Талентираните и надарени ученици ги има во секое училиште, во секој факултет, во секоја возрастна група. Бидејќи релативната надареност се менува со текот на времето, институциите треба да водат записник за овие ученици.

Според Одделот за деца, училишта и семејства (DCSF) (Department for children, schools and families) групата поддржана од Националната програма за талентирано и надарено образование ја дефинира како: "Деца и млади луѓе со една или повеќе способности развиени до некое напредно ниво во однос на нивната возрастна група (или со потенцијал за развивање на овие способности)" Department for children, schools and families. (2008). *Identifying gifted and talented learners – getting started*. London: Crown Copyright

Учениците кои се идентификувани како надарени и талентирани имаат широки општи знаења, учат брзо, даваат брзи одговори, комуницираат добро со возрастните можеби и подобро отколку со своите врстници, имаат широк спектар на интереси, се интересираат за теми кои се карактеристични за поголемите деца, вербално се многу способни и се добри читатели, имаат добро помнење и умеат да ги разработуваат информациите во својата глава многу брзо, имаат цврсти погледи и ставови, се истакнуваат во спортот, се музикални или уметнички настроени, лесно се адаптираат во нова средина, покажуваат способност за лидери, имаат жива и оригинална фантазија и чувство за хумор, чувствителни се, лесно им здосадуваат рутинските задачи, се случува да не се однесуваат добро со другите и да се однесуваат арогантно. Надарените и талентираните ученици можат да имаат мала самопочит, да манипулираат со

средината со цел подобро да се чувствуваат, да бидат збунети во однос на својот напредок, да бараат недостатоци во другите, со цел да се оправдаат себеси.

Препознавањето на ваквите ученици не е линеарен процес и наставниците треба постојано да набљудуваат. Откако ќе забележат карактеристики на надареност и талентираност кај некој ученик тие треба да се запрашаат дали ученикот покажува некои посебни способности и интереси во активностите надвор од училиштето, дали ученикот повремено покажува извонредни резултати, а повремено потфрлува, дали ученикот бил претходно препознаен како надарен од неговиот претходен наставник. Добро е и да се побара поддршка од експерти надвор од училиштето.

Карактеристиките на надареност можат да се јават во било која возраст, но сепак некои од нив се карактеристични за одредена возраст.

Во раната возраст овие ученици може да покажат уникатна креативност, ги отфрлаат задачите кои се многу лесни или многу тешки, лесно им се здосадува, покажуваат однесување карактеристично за постаро дете, немаат разбирање.

Во основното училиште талентираните и надарените ученици можат да се препознаат како ученици кои уживаат во динамика, се справуваат со апстрактни задачи, напредуваат преку индивидуално учење, потребни им се помалку вежби, решаваат креативни задачи, сакаат да ризикуваат.

Во средно училиште покажуваат неприлагодливост, голема способност – мала мотивација, чувство за правда, креативност, самоодлучност, невообичаена концентрација, се истакнуваат со голема интелектуална љубопитност, имаат одлично чувство за хумор.

Важно е училиштата и факултетите да им излезат во пресрет на потребите на надарените и талентирани ученици на начин кој е најсоодветен за таа возраст, како и за социјалното и емотивното ниво на ученикот.

Понекогаш оние ученици кои се многу способни во дадени области од учењето можат да потфрлат во други области. Ова може да претставува пречка во достигнувањата, како и да доведе до фрустрација. Развојот на стратегии и пристапи за справување со пофрлањата треба да бидат дел од училишната политика за надарени и талентирани ученици.

Потфрлувања можат да се јават и како последица на двојна или повеќекратна посебност (dual or multiple exceptionality (DME)). Надарените и талентираните ученици ги има во секоја група на ученици. Тука спаѓаат и учениците со посебни потреби. Учениците од оваа група (DME) можат да бидат препознаени дури откако ќе се издвојат талентираните и надарените ученици. Неиздвојувањето на талентираните ученици може да доведе до потфрлување заради различните потреби на учениците. Целта е, покренување на свеста во однос на ова прашање и поттикнување на училиштата да им излезат во пресрет на учениците со двојни или повеќекратни посебности.

Поимот двојна или повеќекратна посебност се користи за именување на група ученици кои се ранливи во однос на образованието и кои не влегуваат во рамките на надарени и талентирани ученици. Овие ученици им припаѓаат на двете групи, ученици со посебни образовни потреби и талентирани и надарени ученици. Во многу случаи се препознава само една од двете карактеристики на овие ученици. На пример, ученик кој има потешкотии со писменоста може никогаш да не добие прилика да ја покажи својата извонредна способност по физика. Department for children, schools and families. (2007). *Gifted and talented*

education Guidance on preventing underachievement: a focus on dual or multiple exceptionalities (DME). London: Crown Copyright

Во име на напредокот на учениците со двојна или повеќекратна посебност наставниците треба да се фокусираат на она што можат да го прават овие ученици. Во многу случаи талентот или невообичаените способности можат да бидат делумно или целосно скриени. Како последица на тоа, учениците со двојна или повеќекратна посебност страдаат од поголем ризик на маргинализација, стереотипизам и отфрлање.

Секое дете со двојни или повеќекратни посебности е многу способно но исто така има и некоја потешкотија. Веројатно потешкотијата го спречува искажувањето на способноста. Одржувањето на работилници од области како што се музиката и спортот се добра можност за децата со DME. Откако ќе се препознае некој музички или спортски талент, тогаш активностите ќе се усмерат во таа насока и дотогаш неоткриениот талент ќе излезе на површина.

Со цел да се препознаат и издвојат учениците со DME од талентираниите и надарените ученици ќе истакнеме некои карактеристики на учениците со двојна или повеќекратна посебност. Овие ученици покажуваат слабо внимание, лутаат со мислите кога им е досадно, почнуваат неколку проекти а само неколку ги завршуваат, покажуваат напнатост која води до кавги со претпоставените, ја забораваат домашната работа, неорганизирани се, се воздржуваат од зборување, изгледаат безгрижни, чувствителни се на критика.

ПРАШАЊА ЗА САМОЕВАЛУАЦИЈА НА УЧИЛИШТАТА

Овие прашања треба да си ги постават училиштата.

1. До која мера сметате дека училиштата треба да ја спроведуваат стратегијата за надарени и талентирани ученици?

2. Дали имате регистрирани надарени/талентирани ученици? Ако имате, кои се тие ученици и со кои податоци за нивниот талент располагата?

3. Дали сте запознаени со поимот двојни или повеќекратни посебности?

Имајте ја во предвид дефиницијата за двојни или повеќекратни посебности:

Ученици со двојни или повеќекратни посебности се оние кои според своите карактеристики припаѓаат на двете групи и тоа ученици со посебни образовни потреби и талентирани/надарени ученици.

4. Дали овој опис одговара на некој ученик од вашето училиште?

5. Ако да, од која природа се талентите во вашето училиште?

6. Кои можности ги имаат учениците за искажување и истражување на своите способности надвор од училишните активности?

7. Со која стратегија се служите за идентификување на талентираниите и надарените ученици во вашето училиште? Department for children, schools and families. (2008). *Gifted and Talented Education: Helping to find and support children with dual or multiple exceptionalities*. London: Crown Copyright

REFERENCES

1. Department for children, schools and families. (2008). *Identifying gifted and talented learners – getting started*. London:Crown Copyright
2. Department for children, schools and families. (2007). *Gifted and talented education Guidance on preventing underachievement: a focus on dual or multiple exceptionality (DME)*. London:Crown Copyright
3. Department for children, schools and families. (2008). *Gifted and Talented Education: Helping to find and support children with dual or multiple exceptionalities*. London:Crown Copyright